

Ademen en bewegen, is dat leven?

Uitgeverij Van Maaskant Haun heeft een patent op in de vergetelheid geraakte schrijvers uit de vorige eeuw. Na het succes van de Berlijnse Exil-auteur Gabriele Tergit (*De Effingers*, 2020) is nu de beurt aan haar Weense collega Maria Lazar. Haar *Leven Verboden!* speelt begin jaren dertig in Berlijn en Wenen. Het is de tijd van economische crisis en opkomend fascisme.

Bankier Ernst von Ufermann wordt kort voor vertrek op het vliegveld beroofd van al zijn papieren. Het toestel waarin hij had zullen zitten, stort even later neer. Na lezing van zijn eigen *In Memoriam* in de krant maakt de bankier een nieuwe start. Met een vals paspoort en een lulige naam verricht hij zonder het te weten koeriersdiensten voor een valsemuntersbende. Als hij later zijn ware identiteit weer wil aannemen, wordt hij aangezien voor verzekeringsfraudeur en valt hij in handen van de sensatiepers. Zijn vrouw heeft intussen de gigantische levensverzekeringspremie opgestreken en is er met zijn zakenpartner vandoor. Steeds is hij de speelbal van anderen, uiteindelijk weet hij zelf niet meer wie hij is. Von Ufermann leeft, dat wil zeggen: hij ademt en beweegt. Maar een betekenisvol leven blijkt voor hem als ongedocumenteerde niet weggelegd. Niemand kent hem nog terug.

Lazar schildert kleurrijk de zeer verschillende milieus waarin de bankier terecht komt. De schurken zijn in *Leven Verboden!* leden van de gegoede burgerij, de enige hartelijkheid komt van de dienstbode. Een flinke dosis maatschappijkritiek wordt quasi-achteloos opgetekend uit de mond van passanten: "Ik zou wel eens willen weten waar opeens zo veel slechte lui vandaan komen." Die kritische toon is vermoedelijk de reden waarom Lazar dit boek, dat ze in ballingschap schreef, in 1934 niet uitgegeven

Oskar Kokoschka: Dame mit Papagei (Maria Lazar), 1916. FOTO STAATSGALERIE STUTTGART

kreeg in haar geboorteland.

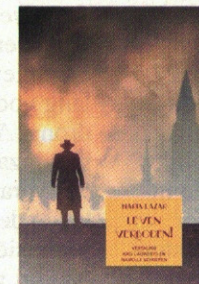
Maria Lazars schrijverscarrière kwam in Oostenrijk pas van de grond nadat ze zich het pseudoniem Esther Grenen en een verzonnen

verhaal over een Deense afkomst had aangemeeten. In 1933 nam ze de wijk naar Denemarken, net als Bertolt Brecht. Later ging het verder naar Zweden, waar ze wel van de pen kon leven, maar dan als vertaalster en journalist. Twee grote romans van haar zagen niet het licht, hoewel een Britse uitgever het aandurfde een sterk ingekorte versie van *Leven Verboden!* uit te brengen.

Lazar/Grenen bleef in de kern onopgemerkt en leidde het verscheurde leven van de balling. Naar Wenen, 'de wondermooie grote vaderstad, die haar doden zelf heeft vermoord', keerde ze nooit terug. Lazar was niet de enige Exil-schrijver die zelf een eind aan het leven maakte (1948). De overeenkomsten tussen schrijver en hoofdpersoon van *Leven Verboden!* liggen voor het oprapen.

Na negentig jaar krijgt Lazar nu de eer die haar toekomt. *Leven Verboden!* is niet alleen als tijdsdocument interessant, het is ook een onderhoudend verhaal met een universeel thema. De vertalers, Kris Lauwerys en Isabelle Schoepen, hebben er een eigentijdse, soepele tekst van gemaakt. Ze staan dan ook verrassend prominent naast de auteur op de cover. Dat maakt deze uitgave van begin tot eind sympathiek.

MARGREET SCHREVEL

Maria Lazar:
Leven verboden!
Vertaling Kris Lauwerys en
Isabelle Schoepen.
Van Maaskant Haun,
€ 22,99